

CVO PANTA RHEI
de Avondschool

Taalontwikkkelend lesgeven

Opfrissingsbundel spelling

HOOFDSTUK 1 WERKWOORDEN

1 Tegenwoordige tijd

REGEL 1: Voor het spellen van werkwoordsvormen ga je uit van de stam. Dat is de infinitief zoals je die uitspreekt, min de uitgang -en (soms -n).

1. werken   stam: werk
2. overwegen   stam: overweeg
3. doen   stam: doe
4. gaan   stam: ga
5. komen   stam: kom

!!! De **eindmedeklinker schrijf je altijd **enkel**.**

- bakken   stam: bak (en niet bakk)
- zitten   stam: zit (en niet zitt)

!!! Bij werkwoorden als 'leven' en 'vrezen' eindigt de stam op **-v en -z, maar schrijf je een -f en een -s.**

- leven   stam: 'leev'   ik leef
- vrezen   stam: 'vreez'   ik vrees

REGEL 2: In de tegenwoordige tijd krijgen de tweede en derde persoon enkelvoud de uitgang –t, het meervoud krijgt de uitgang –(e)n.

!!! Als de stam eindigt op **–t**, vervalt de uitgang –t voor de tweede en derde persoon. Als de stam eindigt op **–d**, krijg je wel een uitgang –dt.

- zetten   zet   jij zet   hij zet
- worden   word jij wordt   hij wordt

!!! Als **jij** **achter het werkwoord** staat, komt er **geen –t**. Dat geldt ook voor **je** als dat vervangen kan worden door **jij**.

- Word jij vaak gestoord?
- Dat wordt je meestal niet verteld.
- Word je moeder deze maand?
- Wordt je moeder honderd deze maand?

VERVOEGING TEGENWOORDIGE TIJD

ik	(stam)	ik werk
jij	(stam+t)	jij werkt
u, hij, zij, het	(stam+t)	u werkt, hij werkt, zij werkt, het werkt
wij, jullie, zij	(stam+en)	wij werken, jullie werken, zij werken

Vul de juiste vorm van de tegenwoordige tijd van het opgegeven werkwoord in.

1. antwoorden	stam:.....	hij.....
2. vinden	stam:.....	ik.....
3. geloven	stam.....	jij.....
4. bezuinigen	stam.....	het meisje.....
5. zich voorbereiden	stam.....	u.....
6. rijden	stam.....	Jan.....
7. opletten	stam.....	wij.....
8. beogen	stam.....	Lies.....
9. zich vergissen	stam.....	je.....
10. overstromen	stam.....	het bad.....

Vul de juiste vorm van de tegenwoordige tijd in.

1. (worden) de vakantie dit jaar niet verlengd?
2. Hij (vinden) de prijzen altijd te hoog, ik (vinden) ze normaal en wat (vinden) jij ervan?
3. Je (zich wenden) steeds weer tot mij om hulp, waarom (zich wenden) je niet eens tot iemand anders?
4. Je (wennen) op de duur wel aan die nieuwe meubelen.
5. (beantwoorden) jij die brieven zelf of (beantwoorden) je typiste die zelfstandig?
6. Het voorstel van de regering (bevredigen) niemand.
7. Hij (beledigen) me steeds weer. Gisteren heeft hij me een koe genoemd.
8. De stad (uitbreiden) snel en de bevolking neemt toe.
9. U (besteden) te veel tijd aan details.
10. Hij (verbouwen) zijn feestzaal.
11. (vinden) u het goed dat ik even wacht?
12. Ik (verbieden) je nog te zwemmen.
13. Die atleet (verdienen) zijn medaille.

Vul aan met d, t of dt en geef de infinitief van het werkwoord.

1. Die geleerde wij... zich helemaal aan zijn onderzoek.
2. Dat schaa... toch zijn gezondheid en lei... tot verkoudheden.
3. Hij we... met iedereen dat hij zijn proces win... en hij vermoee... niet eens dat het resultaat heel anders lui...
4. Hoeveel tijd bestee... hij aan de training? Ik bestee... er ongeveer twee uur aan.
5. Nou, het benieuw... mij ook, wie zal het halen?
6. Een slordig handschrift verraa... gewoonlijk haast.
7. Baa... het niet, het schaa... ook niet.
8. Je bran... je.
9. De dooi tree... plots in.
10. De politie hou... een strenge controle.

2 Verleden tijd

REGEL 3: Als de stam van een regelmatig werkwoord eindigt op een medeklinker uit 't kofschip, krijgt de verleden tijd de uitgang -te(n) en het voltooid deelwoord -t.

T:	zet	+ te	ge + zet (geen extra + t)
K:	werk	+ te	ge + werk + t
F:	straf	+ te	ge + straf + t
S:	mors	+ te	ge + mors + t
Ch:	glimlach	+ te	ge + glimlach + t
P:	stomp	+ te	ge + stomp + t

In de andere gevallen is het -de(n) en -d.

B:	schrob	+ de	ge + schrob + d
D:	red	+ de	ge + red (geen extra + d)
G:	leg	+ de	ge + leg + d
L:	bel	+ de	ge + bel + d
M:	gom	+ de	ge + gom + d
N:	ren	+ de	ge + ren + d
R:	kir	+ de	ge + kir + d
W:	geeuw	+ de	ge + geeuw + d

!!! Als de **stam** eindigt op **-t** of **-d**, schrijf je in de verleden tijd een **dubbele medeklinker**.

3 kneden (stam: kneed) ik kneedde zij kneedden

4 verloten (stam: verloot) ik verlootte zij verlootten

!!! Werkwoorden als 'leven' en 'vrezén' vallen niet onder de kofschipregel, want hun stam eindigt niet op -f of -s.

○ leven (stam: 'leev') ik leefde zij hebben geleefd

○ vrezén (stam: 'vreez') ik vreesde zij hebben gevreesd

!!! Voor het **bijvoeglijk gebruikt voltooid deelwoord** gelden de regels voor verdubbeling en verenkeling.

- De muur is gewit – de gewitte muur: een medeklinker tussen twee klinkers wordt verdubbeld als de eerste klinker kort is.
- De ingang is verbreed – de verbrede ingang: een lange klinker in een open lettergreep wordt met een enkel teken geschreven.

VERVOEGING VERLEDEN TIJD

ik	(stam+te)	werkte	(ge+stam+t)	heb gewerkt
jij, u	(stam+te)	werkte	(ge+stam+t)	hebt gewerkt
hij, zij	(stam+te)	werkte	(ge+stam+t)	heeft gewerkt
wij, jullie, zij	(stam+ten)	werkten	(ge+stam+t)	hebben gewerkt
ik	(stam+de)	rende	(ge+stam+d)	heb gerend
jij, u	(stam+de)	rende	(ge+stam+d)	hebt gerend
hij, zij	(stam+de)	rende	(ge+stam+d)	heeft gerend
wij, jullie, zij	(stam+den)	renden	(ge+stam+d)	hebben gerend

Schrijf de verleden tijd van het gecursiveerde werkwoord.

1. Iedereen *likkebaarden* toen de pannenkoeken werden opgediend.
2. Was dat jouw pa die gisteren afval in de tuin *verbranden*?
3. Jammer genoeg *vissen* ik weer eens achter het net.
4. En als je die deur nu eens gewoon *vernissen*?
5. Waarom *snuffelen* An toch altijd in het bureau van haar dochter?
6. Via deze sluis *spuien*¹ men vroeger het havendok.
7. Het bompakket *ontploffen* gelukkig toen het gebouw nog leeg was.
8. Ze *flirten* wel wat, maar tot een relatie is het nooit gekomen.
9. Een defecte tram *ontwrichten* het verkeer in het stadscentrum.
10. De revisoren *verdenken* de boekhouder van onregelmatigheden.
11. Ik weet niet zeker hoe men haar naam *spellen*.
12. Ik vond wel dat hij erg lang *uitweiden* over details.
13. Wat *voorstellen* de advocaat van de tegenpartij?
14. De caféruzie *ontaarden* al vlug in een stevige knokpartij.
15. De lekkende olietanker *vervuilen* kilometers strand.
16. Na de bevrijding van de stad *feesten* de burgers dagen lang.
17. Is het lang geleden dat jullie nog samen *lunchen*?
18. In het museum wordt gedemonstreerd hoe de boeren vroeger *dorsen*.
19. De solisten *dansen* hun rol op weinig overtuigende wijze.
20. Zijn ouders *fnuiken* elke uiting van kritisch denken.

Schrijf het voltooid deelwoord van de gecursiveerde werkwoorden

1. Heb je het meel wel voldoende *zeven*?
2. Al het *aantasten* hout moet worden weggestoken met een beitel.
3. De baby werd door de kersverse ouders *verafgoden*.
4. Voor de tussenwand nemen we *zandstralen* glas.
5. Jullie hebben haar nu wel al genoeg *plagen*, dacht ik.
6. Wegens de grote bezetting wordt het werk zelden *uitvoeren*.
7. De vergadering is *verdagen* tot volgende maandag.
8. De fel *betwisten* beslissing kreeg veel aandacht in de kranten.
9. Zo, *opruimen* staat netjes.
10. Meteen na de vangst wordt de vis *koelen*.
11. Om elf uur werden de lichten in het gebouw *doven*.
12. Vorige vakantie heb ik mijn Duits wat *bijspijkeren*.
13. De feestelijk *verlichten* straten trokken veel wandelaars aan.
14. Van zo'n zelf *vergroten* foto heb je veel voldoening.
15. Het zetten van een *ontwrichten* kaak is meestal erg pijnlijk.
16. Als je vetarm moet eten, neem je beter *grillen* vlees.
17. Voor zwaar *verbranden* zijn er nu gespecialiseerde klinieken.
18. Op een paar jaar tijd was de kasteeltuyn compleet *verwilderden*.
19. Hebben jullie die offerte al *faxen*?
20. Voor het spinnen moet wol worden *kaarden*².

---

¹ de aanslibbing ervan tegengaan door er met kracht water op te lozen

² door middel van een kaarde ontwarren en evenwijdig leggen

3 Gebiedende wijs

REGEL 4: De gebiedende wijs wordt uitgedrukt door de stam van het werkwoord. Het onderwerp wordt niet uitgedrukt.

5 word lid

6 ga weg

7 luister nu

8 vertel mij eens

!!! De meervoudsvorm **stam+t** komt alleen nog voor in **vaste**

formuleringen en **oude zegswijzen**.

- Bezint eer ge begint.
- Komt dat zien.

!!! Let op met wederkerige werkwoorden. *U* is in het volgende voorbeeld lijdend voorwerp, geen onderwerp. Er komt dus geen *t* bij.

Wend u tot de conciërge. ($\approx$ Was u.)

!!! Als je het **onderwerp** van de gebiedende wijs wilt uitdrukken, gebruik je de **onvoltooid tegenwoordige tijd**.

- Zeg jij maar niets.
- Blaast u de adem nu goed uit.
- Helpen jullie die mevrouw maar.

!!! Let op met wederkerige werkwoorden. *U* is in het volgende voorbeeld wel het onderwerp. Er komt dus wel een *t* bij.

Wendt u zich tot de conciërge. ($\approx$ Wast u zich.)

Schrijf de werkwoorden tussen haakjes in de imperatief.

1. (roepen) niet te luid! Ik heb barstende hoofdpijn.
2. (binden) dat even vast, jongens.
3. (doden) die kever toch niet, hij is erg nuttig in de tuin.
4. (vertellen) u eens wat er precies is gebeurd.
5. (hoeden) u voor namaak!
6. En (vermijden) voorlopig zeker alle plotse afkoeling.
7. (Schudden) nog eens goed, er zit nog wat advocaat in de fles.
8. (Besteden) liever wat meer tijd aan je studie.
9. (Bekommeren) u zich niet om die koffer, die sporen we wel op.

Schrijf de gecursiveerde werkwoorden in de gepaste vorm

LET OP! Dit zijn gemengde oefeningen. Bepaal dus eerst om welke tijd het gaat.

In de **tegenwoordige** tijd moet je opletten voor **d, t, of dt**.

In de **verleden** tijd moet je opletten voor **d, dd, t of tt**.

In het **voltooid deelwoord** moet je opletten voor **d of t**.

1. Het is beter dat je *vertragen* in deze bocht.
2. Natuurlijk is dat kind onhandelbaar als oma het zo *verwennen*.
3. In deze bocht zijn al vele auto's *slippen*.
4. Gooi geen hout op de composthoop, dat *verteren* te langzaam.
5. Bij het scrabbelen *winnen* Leen zelden of nooit. (tegenwoordige tijd)
6. Na jarenlang zwijgen *spuien* ze al hun kritiek op het bestuur. (verleden tijd)
7. Een slang is op haar mooist wanneer ze pas *vervellen* is.
8. Wij *wenden* ons na de vorige vergadering direct tot de voorzitter.
9. De hele tuin was *omwoelen* door een mol.
10. Ik heb *voorspellen* dat jullie moeilijkheden zouden krijgen.
11. De perenboom moet hoognodig *snoeien* worden.
12. Vera *glimlachen* geheimzinnig toen ze na het feest thuiskwam.
13. Hij *wroeten* zijn leven lang, maar hij bleef arm.
14. Op die twee weken in Schotland hebben we aardig wat *beleven*.
15. Het product alleen gebruiken in een goed *verluchten* ruimte.
16. Toen het Zwin *verzanden*, was er voor Brugge geen toekomst meer.
17. De motorrijder werd over het stuur *slingeren* en brak zijn nek.
18. Ze *stompen* en sloeg de aanrander, en kon hem op de vlucht jagen.

Vul eventueel ontbrekende letters aan.

1. Op de radiografie waren de verwij.....e bloedvaten goed herkenbaar.
2. Vroeger voe.....en de Ieren zich bijna uitsluitend met aardappelen.
3. Bij een aantal vogelsoorten broe..... ook het mannetje.
4. Pas na een kwartier eb.....e het applaus weg en begon het publiek de zaal te verlaten.
5. In de krant was het verhaal volledig verdraai..... weergegeven.
6. De stammen werden zo economisch mogelijk verzaag.....
7. Een schuldherschikking verlich.....e de rentelast, maar bood geen definitieve oplossing.
8. De reddingsboot kon niet uitvaren voor de storm geluw..... was.
9. Vraag aan de schoenmaker of hij zulke schoenen nog verzool.....
10. Langdurig werklozen worden in ons centrum omgeschool.....
11. Dit kunsthars verhar..... onder invloed van de lucht.
12. Een autoweg verbin..... de luchthaven met het industriepark.
13. Ik vraag me af wanneer hij nu eindelijk zijn schuld vereffen.....
14. Na confrontatie met getuigen beken.....e het duo vorige nacht de havendiefstal.
15. Het bevrees..... je zeker ook wel dat Agnes nog niet heeft geschreven.
16. Kijk jij eens of de kachel nog wel bran.....
17. Tijdens de vakanties ontvluch.....e hij de drukte van de stad en trok hij naar Ierland.
18. Snoei..... je oom zijn fruitbomen dan niet zelf? (tegenwoordige tijd)
19. Elke week ververs..... Frank het water in het aquarium, zo voorkomt hij ziekten.
20. De roman zou nu ook verfilm..... worden.

4 Engelse werkwoorden

Regel 5: Vervoeg de Engelse werkwoorden volgens de regels voor de Nederlandse. Let wel op voor de klank!

Bekijk de volgende zinnen en vervul de onderstaande tabel:

"Nu ons internet geboost is, was dat zo gefixt.

'k Moet die nog uploaden op de FTP van Emma want ze wou dat ik dat shared.

'k Zal haar eens poken en zeggen dat het bijna gezip is."

INFINITIEF	STAM	TEGENWOORDIGE TIJD	VERLEDEN TIJD	VOLTOOID DEELWOORD
Boosten	Boost	Ik boost Hij boost	Ik boostte	Geboost
	Fix	Ik Hij	Ik	
Uploaden		Ik Hij	Ik uploadde	Geupload
Sharen		Ik share Hij sharet	Ik shared	Geshared
	Pook	Ik Hij pookt	Ik pookte	
Zippen		Ik Hij	Ik	Gezip

1) Schrijf hieronder de regel van 't kofschip:

⇒ REGEL:

Als de _____ van de stam een medeklinker uit 't kofschip is, wordt de _____ gevormd met de uitgang _____.

Als de _____ van de stam geen medeklinker uit 't kofschip is, wordt de _____ gevormd met de uitgang _____.

⇒ Bekijk de verleden tijd van de werkwoorden **uploaden** en **zippen**.

Wat kan je besluiten?

Engelse werkwoorden worden _____ als _____ werkwoorden.

Uitzondering 1:

INFINITIEF	STAM	TEGENWOORDIGE TIJD	VERLEDEN TIJD	VOLTOOID DEELWOORD
Skaten	Skate	Ik skate Hij skatet	Ik skatete	Geskatet
Finishen	Finish	Ik finish Hij finisht	Ik finishte	Gefinisht

⇒ Wat kan je besluiten?

Het gaat dus niet om _____, maar om _____.

Ook sisklanken volgen de regel van 't kofschip.

Uitzondering 2:

INFINITIEF	STAM	TEGENWOORDIGE TIJD	VERLEDEN TIJD	VOLTOOID DEELWOORD
Leasen	Lease	Ik lease Hij leaset	Ik leasete Ik leasede	Geleaset Geleased
Briefen	Brief	Ik brief Hij brieft	Ik briefte Ik briefde	Gebrieft Gebriefd
Bridgen	Bridge	Ik bridge Hij bridget	Ik bridgete Ik bridgede	Gebridget Gebridged

⇒ Wat kan je besluiten?

Als de eindmedeklinker op 2 manieren kan worden uitgesproken, zijn zowel de vormen met _____ als _____ correct.

Uitzondering 3:

INFINITIEF	STAM	TEGENWOORDIGE TIJD	VERLEDEN TIJD	VOLTOOID DEELWOORD
Stressen	Stres	Ik stres Hij strest	Ik streste	Gestrest
Passen	Pass	Ik pass Hij passt	Ik passte	Gepasst
Volleyballen	Volleybal	Ik Hij	Ik	
Paintballen	Paintball	Ik Hij	Ik	

⇒ Wat kan je besluiten?

Als het woord in het Engels eindigt op een dubbele medeklinker, vernederlandsen we de stam en schrijven we een _____, tenzij dit een andere uitspraak oproept.

Uitzondering 4:

INFINITIEF	STAM	TEGENWOORDIGE TIJD	VERLEDEN TIJD	VOLTOOID DEELWOORD
Promoten	Promoot	Ik promoot Hij promoot	Ik promootte	Gepromoot
Scoren	Scoor	Ik scoor Hij scoort	Ik scoorde	Gescoord

⇒ Wat kan je besluiten?

Als het woord in het Engels in de laatste uitgesproken lettergreep een _____ heeft, vernederlandsen we de stam en schrijven we oo met dubbel klinkerteken.

VOORBEELDEN VAN ENGELSE WERKWOORDEN

back-uppen	ik back-up, jij back-upt	ik back-upte	ik heb geback-upt
barbecueën	ik barbecue, jij barbecuet	ik barbecuede	ik heb gebarbecued
bodybuilden	ik bodybuild, jij bodybuildt	ik bodybuildde	ik heb gebodybuild
cancelen	ik cancel, jij cancelt	ik cancelde	ik heb gecanceld
coachen	ik coach, jij coacht	ik coachte	ik heb gecocht
deleten	ik delete, jij deletet	ik deletete	ik heb gedeletet
downloaden	ik download, jij downloadt	ik downloadde	ik heb gedownload
e-mailen	ik e-mail, jij e-mailt	ik e-mailde	ik heb ge-e-mailed
editen	ik edit, jij edit	ik editte	ik heb geëdit
faden	ik fade, jij fadet	ik fadede	ik heb gefaded
freelancen	ik freelance, jij freelancet	ik freelancete	ik heb gefreelancet
housen	ik house, jij houset	ik houseste	ik heb gehouset
hype	ik hype, jij hypet	ik hypete	ik heb gehypet
joggen	ik jog, jij jogg	ik jogde	ik heb gejogd
lay-outen	ik lay-out, jij lay-out	ik lay-outte	ik heb gelay-out
lobbyen	ik lobby, jij lobbyt	ik lobbyde	ik heb gelobbyd
managen	ik manage, jij managet	ik managede	ik heb gemanaged
outplacen	ik outplace, jij outplacet	ik outplacete	ik heb geoutplacet
racen	ik race, jij racet	ik racete	ik heb geracet
recyclen	ik recycle, jij recyclet	ik recyclede	ik heb gerecycled
namen	ik sample, jij samplet	ik samplede	ik heb gesampled
saven	ik save, jij savet	ik savede	ik heb gesaved
sms'en	ik sms, jij sms't	ik sms'te	ik heb ge-sms't
surfen	ik surf, jij surft	ik surfte	ik heb gesurft
tape	ik tape, jij tapet	ik tapeste	ik heb getapet
volleyen	ik volley, jij volleyt	ik volleyde	ik heb gevolleyd
zappen	ik zap, jij zapt	ik zapte	ik heb gezapt

Schrijf de o.t.t. van de gecursiveerde werkwoorden.

1. Denk erom dat je het bestand *saven* voor je afsluit.
2. Is het niet normaal dat een bedrijf alle kandidaten voor zo'n functie *screenen*.
3. Ik snap niet hoe hij nog winst maakt, als hij zo met zijn prijzen *stunten*.
4. Anne heeft een tijd aerobisch gedaan, nu *breakdancen* ze.
5. Dat jij niet meer bekeuringen hebt, zoals jij *racen*.
6. Eerst zien we een huizenrij en dan *inzoomen* de camera op een garagepoort.
7. Laten we hopen dat de voorzitter niet te lang *speechen* na het diner.
8. Het lukt alleen als je alles grondig repeteert en minutieus *timen*.
9. Op zondag slaapt Bart uit en daarna *brunchen* hij uitgebreid.
10. Jioe-jitsoe vindt Inge te gevaarlijk, ze *judoën* nu nog alleen maar.
11. Met zo'n conditie *finishen* Herman vandaag zeker als eerste.
12. Als u de bestelling nu meteen *faxen*, kunnen we ze vandaag nog klaarmaken.
13. Zijn de resultaten beter omdat een buitenlander jullie ploeg *coachen*?
14. Iedereen in onze buurt *barbecuen* tegenwoordig in de zomer.
15. Als je nog *quiltten*³, heb ik misschien nog een paar mooie stofjes voor je.
16. Martine *hockeyen* nog altijd graag, maar niet meer in competitie.
17. Ze *showen* haar nieuwe wintercollectie in een gerenoveerd pakhuis aan de haven.
18. Voor het hoogseizoen *charteren* het agentschap een paar extra vliegtuigen.

---

³ (textiel) bewerken met een doorstiksteek

Schrijf de o.v.t. of het v.d. van de gecursiveerde werkwoorden.

1. Toen we ons toestelletje pas hadden, *fonduen* we zeker elke week.
2. Voor de toewijzing van die order is zwaar *lobbyen*.
3. We hebben ons wagenpark *leasen*, omdat het goedkoper uitkwam.
4. Het was bijna zeker dat de arrestant *dealen*, maar er was geen waterdicht bewijs.
5. Marina zag er prachtig uit met haar pas *brushen* haar.
6. Jullie omzet zou stijgen als jullie dat boek maar beter *promoten*.
7. De blikken worden automatisch *labelen* en in dozen verpakt.
8. Je krijgt tegenwoordig geen mens meer buiten, er wordt blijkbaar aardig wat *cocoonen*.
9. Hij *saven* het document onder ASCII-formaat, omdat dat voor iedereen bruikbaar was.
10. De dia's moeten eerst worden *scannen* en kunnen dan verder verwerkt worden.
11. Onze operatie was perfect *timen*, maar niemand had op een onweer gerekend.
12. De politie flitste een aantal bestuurders die als gekken over de weg *racen*.
13. Ongelooflijk zoals jij *skateboarden* gisteren!
14. In het bos mag niet meer worden *picknicken* omdat er te veel troep blijft liggen.
15. Er wordt tot in de vroege uurtjes *rocken*.
16. Als iedereen *carpoolen*, was het fileprobleem waarschijnlijk minder erg.
17. Wij hebben met de prijs van dit boek *stunten*, maar dat kunnen we niet altijd.
18. Op vrijdag is de zaal niet beschikbaar, dan wordt er *bingoën*.
19. Dat was geen voetbalwedstrijd meer, soms werd er gewoon *catchen*.

Hoofdstuk 2: Spellingregels allerlei

---

1 Hoofdletters

1.1 Het eerste woord van een zin schrijf je met een hoofdletter

- Morgen valt de regering.
E-mail heeft steeds meer succes.
Cd's worden vaak gekopieerd.

Opmerkingen

- Als de zin met een **apostrof** begint, dan krijgt het tweede woord een hoofdletter.
  - 's Avonds drink ik nooit koffie.
- Na een **cijfer of symbool** volgt geen hoofdletter.
  - 9/11 staat bij iedere Amerikaan in het geheugen gegrift.
@ spreek je uit als 'at' of 'apenstaartje'.
  -

1.2 De voornaam en de familienaam van een persoon schrijf je met een hoofdletter.

- Thomas, Peter Paul Rubens, Johan Vande Lanotte, Annie M.G. Schmidt

Ook persoonsnamen voor **merken** en 'producten van creativiteit' behouden hun hoofdletter.

- een rode Ferrari, een nieuwe Rubens, een originele Stradivarius, een Armani

Opmerkingen

- Een persoonsnaam die soortnaam is geworden (d.w.z. die niet meer naar één unieke persoon verwijst) schrijf je klein.
  - de ware jakob, een echte don juan, wie is vanavond bob?
- Afleidingen van persoonsnamen schrijf je met een kleine letter.
  - een victoriaanse moraal, marxisme
- Samenstellingen met persoonsnamen behouden hun hoofdletter, behalve als de naam niet meer duidelijk naar de persoon verwijst.
  - een Hitchcockthriller, een Nobelprijswinnaar
  - een pyrrusoverwinning, röntgenstralen

○

1.3 Namen van personen en zaken die als heilig worden beschouwd, schrijf je met een hoofdletter.

- God, Allah, Christus, de Heilige Geest, Onze-Lieve-Heer, het Koninkrijk Gods

!!! In de **Bijbel** staan veel erotische passages. (= de tekst)

In veel hotelkamers ligt een **bijbel**. (= een exemplaar)

1.4 Een aardrijkskundige naam schrijf je met een hoofdletter. Dat geldt ook voor samenstellingen en afleidingen.

- België, West-Vlaanderen, Antwerpen, Noordzee, Andesgebergte, New Yorker, Zuid-Amerikaanse wijn, Saudi-Arabische sjeiks

Opmerkingen

- Ook **planeten**, **hemellichamen** en **sterren**(-beelden) krijgen een hoofdletter.
  - Jupiter, de Poolster, de Grote Beer
  - Maar: de aarde, de zon en de maan
- Een **windstreek** krijgt een kleine letter. Als er een **politiek of economisch gebied** mee bedoeld is, schrijven we een hoofdletter, maar niet in de **afgeleide vorm** van het woord.
  - De zon gaat onder in het westen.
Het Westen belooft meer hulp.
De westerse beschaving heeft ook veel onheil aangericht.
- De naam van een **bevolkingsgroep** of een lid daarvan krijgt een hoofdletter, ook als hij niet van een land- of streeknaam is afgeleid.
  - een Brit, Walen, Arabieren, Palestijnen, Azteken, Inca's, Eskimo's, Joden (= lid van een volk: 'Joden en Palestijnen')
- Godsdiensten en aanhangers daarvan, overkoepelende of raciale termen schrijf je met een kleine letter.
  - christendom, christenen, islam, moslims, jodendom, de joodse religie, zigeuner, indiaan, zwarte, joden (= aanhanger van een godsdienst: 'joden en moslims')

○

1.5 De naam van een taal of een dialect schrijf je met een hoofdletter. Dat geldt ook voor samenstellingen en afleidingen.

- Nederlands, Hindi, Hasselts, Cockney, Standaardnederlands, Verkavelingsvlaams, Nieuwgriekse literatuur, Franstalige politici

Opmerking

- Een taalnaam die is afgeleid van een samengestelde aardrijkskundige naam, behoudt de oorspronkelijke schrijfwijze.
  - West-Vlaams, Zuid-Nederlands, Puerto Ricaans, Brits-Engels, Zwitsers-Duits

1.6 De naam van een historische gebeurtenis of van een feestdag schrijf je met een hoofdletter.

- De Tweede Wereldoorlog, de Guldensporenslag, de Oktoberrevolutie
- Kerstmis, Nieuwjaar, Moederdag, de Dag van de Arbeid

Opmerking

- Afleidingen van feestdagen worden met een kleine letter geschreven.
  - Kerstmis <-> kerstdag, kerstboom
  - Pasen <-> paashaas, paasfeest
  - Nieuwjaar <-> nieuwjaarsdag

1.7 Namen van tijdperken, stromingen (cultureel, maatschappelijk, religieus, artistiek) en kalenderaanduidingen schrijf je met een kleine letter.

- de ijstijd, de middeleeuwen, de verlichting
- de renaissance, het socialisme, het calvinisme, het kubisme
- zondag, december, de zomer, de sabbat
-

1.8 De namen van instellingen, organisaties, bedrijven, merken en gebouwen schrijf je met een hoofdletter. Dat geldt ook voor samenstellingen met die namen.

- De Raad van State, de Wereldhandelsorganisatie, Google, Esso, het Atomium, de Kamerfractie
-

1.9 De titel van een boek, theaterstuk, film, tv-programma, tentoonstelling, publicatie of prijs schrijf je met een hoofdletter. Dat geldt ook voor samenstellingen.

- De erfenis van Eszter, Koning Lear, Het zevende zegel, De slimste mens, De Tijd, de Hamletvertolking, de Oscaruitreiking
-

1.10 Namen van functies en titels schrijf je met een kleine letter.

- koning, paus, president, bondskanselier, minister

OEFENINGEN HOOFDLETTERS

1. 's woensdags spelen zij bridge.
2. 622 is het begin van de islamitische tijdrekening.
3. het roet in de uitlaatgassen van een diesel is kankerverwekkend.
4. er rezen ernstige twijfels aan de echtheid van de rubens.
5. ik denk dat inge de ware jakob nu toch gevonden heeft.
6. een laboratorium zonder bunsenbranders is ondenkbaar.
7. zulke berichten vind je uiterst zelden in de standaard.
8. vele portugese joden vestigden zich in amsterdam.
9. er hebben ook belgische automerken, zoals minerva, bestaan.
10. konrad röntgen ontdekte toevallig de naar hem genoemde straling.
11. als dat werk al af is, heb je het zeker met de franse slag gedaan.
12. dit schip heeft bordeaux als thuishaven.
13. waarom neem je geen aspirientje als je zo'n hoofdpijn hebt?
14. sommige latijns-amerikaanse auteurs zijn ook hier zeer bekend.
15. een paar keer per jaar duikt er wel ergens een stradivarius op.
16. het jiddisch wordt met hebreeuwse schrifttekens geschreven.
17. de rijkswachters hadden de weg afgezet met friese ruiters.
18. ik kook niet vanavond, ga je niet mee chinezen?

2 ACCENTTEKENS

2.1 In ingeburgerde woorden uit het Frans schrijf je de Franse accenttekens alleen op de e (é è ê) als dat nodig is voor de uitspraak.

- Met accent: café, comité, scène, enquête, crêpe, procédé, protégé
- Zonder accent: etage, debacle, bohemien, matinee, prostituee, condoleance, controle, depot, entrecote
- OOK: appel

2.2 In niet-ingeburgerde Franse woorden blijven alle accenttekens staan.

- maître d'hôtel, déjà vu, tête-à-tête, maîtresse

2.3 Het teken ´ (accent aigu) gebruik je als klemtoonteken. Bij twee of meer klinkerletters geef je de eerste twee letters een klemtoonteken.

- jé van hét, dóórlopen, doorlópen, níet, ééuwen geleden

Opmerking

'één' schrijf je alleen met accenten als er kans bestaat op een verkeerde uitspraak.

- eenpersoonskamer, een of ander, een van de leden, in één keer

OEFENINGEN ACCENTTEKENS

1. We leggen de zaak voor aan het comite voor veiligheid en gezondheid.
2. Misschien wil onze logee zich na haar reis eerst wel even verfrissen.
3. Hoewel we reservatiebewijzen hadden, weigerden de mensen uit onze coupe op te stappen.
4. Het uitzicht van de Jugendstilvoliere wordt behouden, maar het interieur wordt geheel gemoderniseerd.
5. De kinderen mochten knutselen met crepepapier.
6. Door een griepgolf moesten verschillende invites verstek geven voor de premiere.
7. Halve peertjes met veenbessencompote zijn een traditioneel bijgerecht bij wild.
8. Het publiek is zo verwend met reisdocumentaires dat een deja vu-indruk bijna onvermijdelijk wordt.
9. Door de steeds goedkoper wordende schotelantennes daalt het aantal kabelabonnees.
10. De minder mooie stukken zijn goed voor een ragout, of we kunnen er pate van maken.
11. We houden een enquete bij onze abonnees.
12. Hij dankt zijn carrière niet alleen aan zijn talent, maar ook aan een dosis lef en geluk.
13. Toen ze thuis kwam, merkte Sarah dat ze het attachekoffertje van haar collega had meegenomen.
14. Probeer nu kalm te blijven, met een scene maak je het alleen nog maar erger.
15. Giet het braadvocht af en deglaceer het aanbaksel met wat rode wijn.
16. Eerst ziek, dan werkloos en daarna ook nog een brand, aan zijn misere kwam maar geen eind.

3 TREMA

3.1 Het trema gebruik je in niet-samengestelde woorden om klinkerbotsing te voorkomen.

- Kanaän, cocaïne, Emmaüs, creëren, beïnvloeden, reünie, hygiëne, coëfficiënt, egoïsme, coördinator, ruïne, vacuüm

Opmerking

Schrijf geen trema op de Franse uitgangen -ien, -ienne en de Latijnse uitgangen -eus, -eum, -ei.

- elektricien, lesbienne, deus, museum

3.2 Bij meer dan twee klinkerletters krijgen alleen de 'e' en de 'i' een trema, op voorwaarde dat ze niet op een 'i' volgen.

- geëist, feeëriek, mozaïek, weeïg
- geautomatiseerd, financieel, buiig

Opmerking

Een woord dat eindigt op een **onbeklemtoonde -ie** krijgt in het meervoud **-iën**.

- koloniën

Een woord dat eindigt op een **beklemtoonde -ie** in het meervoud krijgt **-ieën**.

- categorieën

OEFENINGEN TREMA

1. Uit de onder vacuum opgedampte laag worden de geleiderbanen weggeetst.
2. Een fietsketting moet worden schoongemaakt in een petroleumbad voor ze geolied wordt.
3. Peter was geirriteerd over het farizeïsme⁴ in zijn schoonfamilie.
4. In China wordt het maoïsme nog officieel beleden, maar men oriënteert zich in feite op de vrije markt.
5. Deze maand hebben de kinderen van de jeugdacademie met glasmosaïek geëxperimenteerd.
6. Een paar zoologiestudenten hebben een jaar lang de bavariënkolonie in de dierentuin geobserveerd.
7. In de oude villa hing een wat weeïge lucht.
8. Een aantal van onze groenten, zoals prei en uien behoren tot de lelieachtigen.
9. Voor je kurk of linoleum laat leggen, moet de vloer worden geegaliseerd.
10. In elke havenstad vind je wel een paar tatoeëerders.
11. Onze vroegere koördirigent was in zijn repertoirekeuze altijd nogal Duits georiënteerd.
12. Het werk is rijkelijk geïllustreerd met unieke natuuroptnamen.
13. De presidentiële limousine werd geëscorteed door een twintigtal motoragenten.
14. Genealogie was eerst maar een hobby, maar Ingeborg wordt nu bijna door haar stamboom geobsedeerd.
15. De gerechtelijke politie kon het drugsnetwerk oprollen omdat er twee agenten waren geïnfiltréerd.
16. Verschillende keren had de verdediging bezwaren geuit, maar de rechtbank ging daar niet op in.
17. De internationale radio-uitzending werd gecoördineerd vanuit Brussel.
18. Eeuwenlang werden specerijen alleen via Venetië in Europa geïmporteerd, tot afgunst van de Genuezen.

---

⁴ schijnheiligheid, huichelarij, hypocrisie

4 APOSTROF

4.1 Een woord dat eindigt op een enkele klinkerletter (a, e, i, o, u, y) krijgt een apostrof voor de 's' van het meervoud of van de bezitsvorm.

- opa's, azalea's, ave's, ski's, auto's, accu's, baby's
- opa's bril, Nefertite's beeld, Rossini's opera, Leo's fiets, Cafu's schot, Wendy's cd

Opmerking

De regel geldt alleen voor lange klinkers die je met één klinkerletter schrijft. Na de toonloze e, na de é en na combinaties van klinkerletters schrijf je geen apostrof.

- Tantes, cafés, displays, cadeaus, shampoos, Annes jurk, Andrés motor, België's probleem

4.2 Een naam die eindigt op een sisklank krijgt een apostrof in plaats van een 's' voor de bezitsvorm.

- Claus' gedichten, Bush' ranch, Alex' vriendin, Lorenz' theorie

Opmerking

Een naam die eindigt op een **z of x die niet wordt uitgesproken**, krijgt een vaste -s voor de bezitsvorm.

- Deprezs filosofie, Dutrouxs misdaden, Anciauxs tranen

4.3 De apostrof wordt gebruikt om aan te geven dat er letters zijn weggelaten in een woord.

- Z'n (zijn), m'n (mijn), 't (het), 's avonds (des avonds), A'dam (Amsterdam)
- Hij is geboren in '60. (apostrof vervangt weggevalLEN eeuwaanduiding, bv. 1960)
<->
Hij is een kind van de jaren 60. (zonder apostrof, want in 60 is niets weggevalLEN)

OEFENINGEN APOSTROF

1. In zijn toneelstukken bestreed hij alles wat hij als taboes of dogmas beschouwde.
2. Het zou een wonder zijn als zulke jeugdervaringen geen traumas zouden nalaten.
3. De oproep ging uit van geestelijken van alle religies: priesters, dominees, rabbis en imams.
4. In de tuinen rond de villas in de wijk zie je vaak vervaarlijke honden, zoals huskys en rottweilers.
5. In het nieuwe perk staan Afrikaanse steppedieren, zoals zebras en gnoes, bijeen.
6. Het scheepvaartmuseum stelt nu niet-Europese vaartuigen, zoals prauwen, kajaks en kanos tentoon.
7. Met die kiwis, lychees en mangos had de fruitsalade een exotisch tintje.
8. In Peru houden de indios lamas als lastdier en alpacas⁵ voor de wol.
9. In ons klimaat zijn cabrios maar heel beperkt bruikbaar.
10. De doorgelichte firmas hadden te veel bestuursniveaus, wat ten koste ging van hun flexibiliteit.
11. De guerrilleros beriepen zich voor hun strijd tegen de onderdrukkers op Marx en Maos ideeën.

---

⁵ De **alpaca** (*Vicugna pacos*) is lid van de familie [Camelidae](#) (kameelachtigen) uit [Zuid-Amerika](#). Soms wordt hij incorrect aangeduid als [lama](#).

5 TUSSENLETTERS

5.1 Als het eerste deel geen meervoud heeft, schrijf je –e.

- rijstebrij, tarwebrood, gerstenat

5.2 Als het eerste deel alleen een meervoud heeft op –s, schrijf je –e.

- campagneleider, etalagepop, modehuis

5.3 Als het eerste deel een meervoud heeft op –(e)n én op –s, schrijf je –e. Maar als het eerste deel in het enkelvoud niet eindigt op –e, schrijf je –en.

- gedachtegoed, secondelang, ziekteverzuim, ambtenarenstatuut

5.4 Als het eerste deel alleen een meervoud heeft op –(e)n, schrijf je –en.

- berenmuts, stemmentrekker, sagenbundel, zedenles

Opmerkingen

- Als het eerste deel een **versterkende betekenis** heeft en het geheel een **bijvoeglijk naamwoord** is, schrijf je –e.
  - beregoed, reuzeleuk, stekeblind
- Als het eerste deel verwijst naar een persoon of zaak die uniek is, schrijf je –e.
  - zonnebril, maneschijn, helleveeg, Onze-Lieve-Vrouwekerk, Koninginnedag
- Bij **versteende samenstellingen**, waarbij je de delen niet meer als afzonderlijke woorden herkent, schrijf je –e.
  - bakkebaard, bruidegom, bullebak, kattenbelletje, kinnebak, ruggespraak

5.5 Als je tussen de delen van een samenstelling een 's' hoort, schrijf dan een 's'.

- bestuursorgaan, gezelschapsdame, oorlogsmisdadiger

Opmerkingen

- Als het rechter deel van de samenstelling met een sisklank begint, schrijf je alleen een extra 's' als je ook een 's' hoort wanneer je dat rechter deel vervangt door een woord zonder sisklank.
  - bruidsschat want bruidstaart
- Bij sommige woorden duidt de tussenletter 's' op een betekenisverschil.
  - waternood (gebrek aan water) <-> watersnood (overstroming)

OEFENINGEN TUSSENLETTERS

1. Geregeld vergeet Dirk wel ergens zijn akte...tas of zijn paraplu.
2. Bij een evenwichtige voeding is het gebruik van vitamine...preparaten overbodig.
3. De beste gerookte forel krijg je als je beuke...zaagsel gebruikt.
4. Het mere...deel van de aanwezigen ging akkoord met de voorstellen van het bestuur.
5. Door de storm is de vlagge...mast op het binnenplein geknikt, we moeten hem dringend verwijderen.
6. Het ziet er niet naar uit dat het geboorte...cijfer de komende jaren zal stijgen.
7. Zaai liever geen bere...klauw in je tuin, want contact met de plant leidt tot pijnlijke huidirritaties.
8. Echte banketbakker...room is wel wat beter dan het spul dat je met zo'n mix maakt.
9. Wat begonnen was als een beschaafde gedachte...wisseling eindigde in een hoogoplopende ruzie.
10. Vele antieke sculpturen werden in de 18de eeuw van een zedig vijge...blad voorzien.
11. De lesse...reeks is bedoeld voor deelnemers met een basiskennis van Windows.
12. Zij debuteerde met een zeer gewaardeerde novelle...bundel.
13. Onze toetse...borden kunnen veel ergonomischer worden ingedeeld, maar mensen haten verandering.
14. Zelfs een giraffe...nek heeft maar zeven halswervels.
15. Versgeplukte paarde...bloemblaadjes kan je in een slaatje verwerken.
16. De ambtenare...bonden riepen hun leden op voor een protestmanifestatie.
17. Dit jaar doen we Avignon aan om het pause...paleis te bezoeken.
18. Echte Roquefort wordt van rauwe schape...melk gemaakt.
19. De secretaresse...vereniging organiseert deze winter een cursus over internet.
20. Het staat wel in driekwart...maat, maar daarom is het nog geen wals.

6 AAN ELKAAR / STREEPJE?

6.1 De delen van een samenstelling of afleiding schrijf je aan elkaar vast.

- duikbril, vrijemarkteconomie, socialezekerheidsbeleid, hogedrukreiniger, lawaaierigheid

Opmerking

Als een samenstelling een **onduidelijk woordbeeld** oplevert, mag je een **streepje** gebruiken.

- identiteitschip of identiteits-chip
- hyenavel of hyena-vel
-

6.2 Een samenstelling met een eigennaam, schrijf je aan elkaar. Een meerledige naam behoudt de spaties.

- de Nobelprijs, het Microsoftprogramma, het Van Goghmuseum, de Rode Kruispost, het Middellandse Zeegebied
-

6.3 Om klinkerbotsing in een samenstelling te vermijden, schrijf je een streepje.

Klinkerbotsing = het naast elkaar staan van twee klinkerletters die als één klank kunnen worden gelezen, terwijl dat niet de bedoeling is.

- zo-even (oe)

!!! Welke klinkers kunnen botsen?

a-a	na-apen	u-i	bureau-inhoud
a-e	gala-evenement	u-u	reçu-uitgifte
a-i	camera-instelling		
a-u	gala-uniform		
e-e	zee-egel		
e-i	luxe-industrie		
e-u	luxe-uitvoering		
i-e	ski-evenement		
i-i	sproei-installatie		
o-e	zo-even		
o-i	foto-impressie		
o-o	radio-onderdeel		
o-u	radio-uitzending		

Opmerking

- Om klinkerbotsing te vermijden in niet-samengestelde woorden of afleidingen, schrijf je een trema.
- **Afleidingen** met een **voorvoegsel van Griekse of Latijnse oorsprong** krijgen in geval van klinkerbotsing geen trema maar een **streepje**.

aero-, anti-, audio-, auto-, bi-, bio-, co-, contra-, de-, di-, duo-, elektro-, extra-, giga-, intra-, loco-, macro-, micro-, mini-, mono-, multi-, neo-, para-, pre-, pro-, proto-, pseudo-, quasi-, re-, retro-, semi-, socio-, supra-, tri-, ultra- en vice-.

- anti-intellectueel, bio-industrie, macro-economisch, pre-electoraal, socio-economisch

Als er geen sprake is van klinkerbotsing, schrijf je het voorvoegsel vast aan het volgende woord.

- antiliberaal, biovoeding, locoburgemeester, proactief, pseudowetenschappelijk, sociocultureel, supranationaal, vicepresident

◦

6.4 Tussen gelijkwaardige delen in een samenstelling schrijf je een streepje.

- priester-dichter, het Brits-Franse bedrijf, een zwart-witfoto, paars-groen, café-restaurant

◦

Opmerking

Als de samenstelling bestaat uit gelijkwaardige delen of een woordgroep **zonder** extra **grondwoord**, schrijf je tussen alle delen een streepje.

- het kruidje-roer-mij-niet, een sta-in-de-weg

Als er wel nog een **grondwoord** is, schrijf je de laatste twee delen aan elkaar vast.

- de doe-het-zelfzaak, een negen-tot-vijftype

◦

6.5 Als een samenstelling eindigt op een naam, schrijf je voor de naam een streepje.

- de regering-Verhofstadt, de wet-Lejeune, het proces-Van Noppen, het plan-Delors

◦

6.6 Voor of achter een cijfer, een aparte letter of een symbool schrijf je een streepje.

- 80-jarige, A4-formaat, x-stralen, het &-teken

Opmerking

Als een woord wordt gevolgd door een **letter of cijfer** om een **categorie** aan te geven, gebruiken we een **spatie**.

- formule 1, top 10, hepatitis B

6.7 Voor of achter een initiaalwoord schrijf je een streepje.

- tv-kijken, kleuren-tv, pc-netwerk

Opmerking

Een letterwoord schrijven we in een samenstelling vast, tenzij het met een of meer hoofdletters wordt geschreven.

- aidspatiënt, petfles, remslaap, CAT-scan

6.8 Na een bijzondere voor- of nabepaling gebruiken we een streepje.

-Met zelfnoemfunctie (een woord dat naar zichzelf verwijst):

ik-roman, het-woord, jij-vorm

-Met de elementen:

- niet-, non-, bijna-, oud-, ex-, aspirant-, adjunct-, substituut-, chef-, kandidaat-, interim-, stagiair-, leerling-, assistent-, collega- of meester-
- generaal, -president, -testamentair, -verbaal, -militair
- Sint- of St.-

VB:niet-roker, oud-burgemeester, substituut-procureur, collega-journalist, interim-leraar, directeur-generaal, proces-verbaal, Sint-Jozef, St.-Anna

Opmerking

Oud- schrijf je vast als het niet de betekenis 'voormalig' heeft:
oudpapiergrijs

AAN ELKAAR / STREEPJE?

1. Met onze huidige conjunctuur zijn antiinflatoire maatregelen eigenlijk overbodig.
2. Onze verf is verkrijgbaar in elke goed geassorteerde doe-het-zelfzaak.
3. Het autoalarm is gecombineerd met een stroomonderbreking, zodat de auto niet gestart kan worden.
4. Die zaak verkoopt nog pruim en snuiftabak aan enkele bejaarde klanten.
5. Uit al zijn boeken en artikels blijkt een sterk antiBelgisch gevoel.
6. Een van de fotoonderschriften bij het artikel bevatte een pijnlijke fout.
7. Ik herinner me niet wat ze precies droeg, maar het was iets lilaachtigs.
8. Het slachtoffer overleed aan de gevolgen van een karateslag.
9. Bij afwezigheid van de voorzitter worden de vergaderingen meestal geleid door de vicevoorzitter.
10. Het autoongeluk gebeurde bij schemering in een s bocht.
11. De liftdeur wordt tegen plots sluiten beveiligd met een fotoelektrische cel.
12. Snap je nu nog niet dat zijn pseudointellectueel gedoe de mensen afschrikt?
13. Het zou toch algemeen bekend moeten zijn dat lsd gebruik tot onomkeerbare hersenschade leidt.
14. Alle op en afritten werden door gewapende rijkswachters gecontroleerd.
15. Met een bvba structuur zijn we veiliger, maar het kost wel meer geld.
16. Je loopt nu best niet op blote voeten, want na zo'n storm liggen er vaak tientallen zeeegels op het strand.
17. Alle leden van de terreurgroep hadden een stevige commandopleiding in het Midden Oosten gehad.
18. In de jaren '60 waren hoezen voor popelpees soms echte grafische hoogstandjes.
19. Door de grote hitte op de concertweide had de eerstehulp post die middag veel te doen.
20. De wet Vandervelde beperkte de verkoop van sterke drank om het alcoholisme te beteugelen.

7 BREUKEN

7.1 In een breukgetal schrijf je teller en noemer los van elkaar.

- drie vijfde, veertig tienduizendste
- vier vijfde van de deelnemers, twee derde van de parlementsleden
- twee tiende seconde, drie vierde procent
- Hoe trek je vijf achtste van vier zevende af?

Alleen bij sterke nadruk op de afzonderlijke delen krijgt de noemer een meervouds-n.

- De jaarlijkse subsidie van de vereniging wordt in twaalf delen uitbetaald. Vier twaalfden worden bij het begin van het kalenderjaar meteen ter beschikking gesteld.

7.2 Een getal dat op *half* eindigt (behalve natuurlijk *anderhalf*), kan altijd op twee manieren in letters geschreven worden.

-Met *enhalf* erachter:

tweeënhalf, drieënhalf, viereenhalf, achteenhalf, twaalfenhalf, zeventigenhalf.

Het voegwoord *en* is hierin afgesleten tot een soort uitgang, met een stomme e. Daarom komt er in tweeënhalf en drieënhalf een trema, en geen streepje zoals bij klinkerbotsing in samenstellingen.

-In losse woorden:

twee en een half, drie en een half, vier en een half, acht en een half, twaalf en een half, zeventig en een half.

Hierin is nog wel het voegwoord *en* te horen en klinkt daarna het lidwoord *een*. Er staan geen streepjes tussen de woorden.

In samenstellingen als *twaa1f-en-een-halfjarig* verschijnen wél weer streepjes.

Voor de verbogen vormen op *-halve* gelden dezelfde spellingregels: *tweeënhalve* / *twee en een halve*, *twaa1fenhalve* / *twaa1f en een halve*.

Schrijf de volgende breuken voluit.

a) $\frac{2}{3}$

b) $1\frac{1}{2}$

c) $\frac{3}{4}$

d) $\frac{1}{250}$

8 SYMBOLEN – AFKORTINGEN

8.1 Enkele termen

afkorting = spreek je uit als het woord of de woorden waar ze voor staat

- bv. (bijvoorbeeld)

initiaalwoord = afkorting die je letter per letter uitspreekt

- pc (personal computer)

letterwoord = afkorting die je als een woord uitspreekt

- vip (very important person)

verkorting = opgebouwd uit een of meer (delen van) lettergrepen

- horeca (hotel, restaurant, café)

8.2 Een symbool schrijf je zonder punt. De schrijfwijze is genormeerd, vaak internationaal.

- km/h (kilometer per uur)
- s (seconde)
- g (gram)
- V (volt)

8.3 Een afkorting schrijf je met een of meer punten.

- p. (pagina)
- bv., bijv. (bijvoorbeeld)
- ca. (circa)
- m.a.w. (met andere woorden)
- i.v.m. (in verband met)
- Z.K.H. (Zijne Koninklijke Hoogheid)
-

8.4 Een initiaalwoord of een letterwoord schrijven we zonder punten.

Initiaalwoorden:

- pc (personal computer)
- ADSL (Asymmetric Digital Subscriber Line)
- btw (belasting op de toegevoegde waarde)
- cao (collectieve arbeidsovereenkomst)
- bvba (besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid)
- NMBS (Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen)

Letterwoorden:

- vip (very important person)
- aids (acquired immune deficiency syndrome)
- laser (light amplification by stimulated emission of radiation)
- NAVO (Noord-Atlantische Verdragsorganisatie)
- UEFA (Union Européenne de Football Association)
-

Opmerkingen

- **Een samenstelling met een initiaalwoord schrijf je met een streepje, een afleiding met een apostrof.**
  - VLD-lid
  - VLD'er
  - pc-netwerk
- **Een samenstelling en een afleiding met een letterwoord schrijf je aan elkaar, tenzij er een of meer hoofdletters worden geschreven. Dan gebruik je een streepje.**
  - vips
  - aidspatiënt
  - lasertje
  - Unicef-gala
  - NAVO-hoofdkwartier

8.5 Verkortingen gedragen zich zoals gewone woorden. Als het om een eigennaam gaat, schrijf je een hoofdletter.

- info (informatie)
- infotainment (informatie-entertainment)
- infostand
- infootje
- camcorder (camera, recorder)
- hifi (high fidelity)
- hifitoren
- Europol (Europees Politiebureau)

9 VERKLEINWOORDEN

9.1 Een verkleinwoord kun je maken door het achtervoegsel -je, -tje, -etje of -pje aan het grondwoord vast te schrijven.

- huis-huisje
- boot-bootje
- spiegel-spiegeltje
- kan-kannetje
- probleem-probleempje

Als het grondwoord eindigt op 'ng', eindigt het verkleinwoord op -kje of -etje.

- koning-koninkje
- leerling-leerlingetje

9.2 Als het grondwoord eindigt op één lange klinkerletter, dan voeg je een klinkerteken toe in het verkleinwoord.

- opa-opaatje
- paraplu-parapluutje

Als het grondwoord eindigt op een 'u' (uitgesproken als 'oe') of een 'y' (uitgesproken als 'ie' en na een medeklinker) dan gebruik je een apostrof in het verkleinwoord.

- tiramisu-tiramisu'tje
- baby-baby'tje

9.3 Als het grondwoord een symbool, cijfer, letter of initiaalwoord is, gebruik je een apostrof in het verkleinwoord.

- sms'je
- A4'tje
- m'etje

Schrijf het verkleinwoord.

1. chocola
2. karbonade
3. foto
4. slee
5. sardine
6. individu
7. brancard
8. auto
9. café
10. race
11. vlag
12. frisbee
13. molecule
14. ding
15. beloning
16. baby
17. cd
18. rug
19. bloem
20. blad
21. vlo
22. machine
23. taxi
24. lawine
25. leerling
26. haring
27. kopie
28. wiel
29. diner